Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3.

Nr. Wilno, dnia 14 lutego 1933 r. 807.

Treść numeru:

-----oOo-----

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a .

P o d w o j e n i e n i e m i e c k i c h o p ł a t c e l n y c h n a i m p o r t o w a n e b y d ł o, m i ę s o i t ł u s z c z e . Prasa Kowieńska /II.33./: Elta donosi z Berlina, że rząd niemiecki uchwalił podwyższyć taryfy celne na wwożone bydło, mięso i tłuszcze o 100 procentów, a w stosunku do niektórych towarów nawet wyżej. Cło na bydło żywe zostanie zwiększone do 50 marek, na owce - do 45, na trzodę chlewną - do 50 marek za centnar metryczny. Cło na świeże mięso będzie podwyższone do 100 marek, na zwykłe przetwory mięsne - do 150 marek, zaś na przetwory wykwintne - do 200 marek za centnar metryczny. Taryfy celne na tłuszcze zostaną zwiększone do 50 marek za centnar metryczny.

W y j a z d l i t e w s k i e j d e l e g a c j i g o s p o d a r c z e j d o A u s t r j i . Prasa Kowieńska /II.33./: 10.II. wyjechała do Austrji litewska delegacja ekonomistów w składzie: Dyrektora D-tu Spraw Zagranicznych p.Kuzminskasa oraz Dyrektora D-tu Handlowego Ministerstwa Skarbu p.Norkajtisa. Delegacja zabiegać będzie o umożliwienie eksportu bekonów litewskich do Austrji. Dotychczas Litwa prawie nic nie wywoziła do Austrji, natomiast eksport Austrji do Litwy wyraził się sumą około 2 milj.lit.

Z m i a n y w k o n s u l a c i e s o w i e c k i m w K ł a j p e d z i e . Prasa Kowieńska /II.33./: Pisma kłajpedzkie podają, że wkrótce dotychczasowy wicekonsul Z.S.S.R. w Kłajpedzie Wierszynin zostanie przeniesiony do Kowna, a przedstawiciel "Torglesu" Wejsberg odwołany do Moskwy. Miejsce jego ma zająć przedstawiciel jednej z sowieckich spółek handlowych w Rydze.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

W y r o k w s p r a w i e a t e j t i n i n k ó w .Prasa Kowieńska /II.33./: Sąd Wojenny ogłosił wyrok w sprawie ks.Telksnina, J.Petrauskasówny i W.Kudyrkówny. Aczkolwiek wszyscy oskarżeni zwolnieni zostali ze stawianych im zarzutów, jednakże Sąd Wojenny po zastosowaniu względem nich in.paragrafów ukarał Petrauskasównę 3-miesięcznym i Kudyrkównę półtoramiesięcznym aresztem. Umotywowany wyrok zostanie ogłoszony 15 bm.

R o z ł a m w Z w i ą z k u " V e r s l a s " Prasa Kowieńska /II.33./: Zjazd delegatów Związku przemysłowców, kupców i rzemieślników Litwinów /"Verslas"/, jaki się odbył 22 ub.m. nie uznał drugiego oddziału kowieńskiego, założonego przez M.Szlepawiczusa. W związku z sytuacją jaka się wytworzyła, niezatwierdzony oddział zwołał nadzwyczajne zebranie celem wyjaśnienia stanowiska, jakie ma zająć. Zebranie uchwaliło, po uprzedniem porozumieniu się z oddziałami prowincjonalnemi, założyć nowy związek oraz wystosować pismo do zarządu głównego, wyrażając potępienie za wprowadzenie rozłamu.

W y b o r y d o z a r z ą d u I z b y H a n d l o w o - P r z e m y s ł o w e j . "Echo" /Nr.41. II.33./: 9 lutego odbyły się wybory do zarządu Izby Handlowo-Przemysłowej. W skład komisji rewizyjnej weszli: Dr.Sołowiejczyk, Dagis i Varakois; w skład komisji podatkowej weszli: Ożinski, Sancler, Jodidio, Finkelstein, Wajlokajtis, Sutkus i Petrikas; w skład komisji handlu zagranicznego weszli: Bernstein, Jodiwia, Finkelstein, Vosylus, Walajczus, Dagis i Lepenas.

S p r a w a w z m o c n i e n i a r a d j o s t a c j i k o w i e ń s k i e j. Prasa Kowieńska /II.33./: Lit.Min.Komunikacji zawarło umowę z przedstawicielem niemieckiej firmy radjowej inż. Blinstrubem o wzmocnienie radjostacji kowieńskiej do 60-ciu klw. Obecnie moc radjostacji kowieńskiej wynosi 7 klw. Prace zostaną rozpoczęte na wiosnę. Ogólny koszt wyniesie ok.900 tys.lt.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a.

S m u t n y s t a n s z k o l n i c t w a l i t e w s k i e g o n a o b s z a r z e K ł a j p e d y. Prasa Kowieńska /II.33./: Jak wynikło ze sprawozdania za rok ub., odczytanego przez dr.Gajgałajtisa, obecnie w szkołach, utrzymywanych przez T-wo, pobiera naukę ogółem około 700 uczni, których rodzice są przeważnie miejscowymi mieszkańcami. W swoim czasie zarząd T-wa zwrócił się do Dyrektorjum z prośbą, by wzięło na siebie troskę o te szkoły z warunkiem, że w przyszłości wykładać się tam będzie po litewsku, lecz Dyrektorjum jeszcze dotychczas nie poczyniło w tej sprawie żadnych kroków. T-wo w roku ub., jak i uprzednio udzielało zapomóg w charakterze nieznacznych pożyczek seminarzystom i studentom, pochodzącym z kraju, gdyż na udzielanie stypendjów niema środków.

Następnie członek zarządu Kybrančas odczytał sprawozdanie o sytuacji szkolnictwa w kraju. Na wstępie sprawozdawca zaznaczył, że jak dawniej, tak i dziś Niemcy germanizują kraj kłajpedzki przy pomocy szkół. Akcję germanizacyjną podzielić można na 2 okresy: do r.1923 i od r.1923. Świadoma praca germanizacyjna w kraju rozpoczęła się w r.1873, kiedy to Niemcy, idąc za hasłem Bismarcka" "Ein Reich, eine Sprache", przystąpili do celowego wyplenienia innych języków w okupowanych przez siebie krajach. Wysiłki te trwały do r.1920, a po oderwaniu przez państwa sprzymierzone państwa od Niemiec, pozostali w nim ci sami germanizatorzy, którzy pracę swą kontynuowali w dalszym ciągu. Powstanie r.1923 powinno było położyć kres germanizacji oraz wszystkim krzywdom, wyrządzonym Litwinom w ciągu tylu dziesięcioleci, a Litwini i jęz. litewski miał wreszcie zająć w swej ojczyźnie należne mu honorowe miejsce. Tego oczekiwali wszyscy Litwini, zamieszkali w kraju, i do tego dążyli ci, którzy stworzyli w kraju nowy porządek rzeczy. Na podstawie §§ 25 i 27 Konwencji, nadanej wówczas krajowi, wprowadzono jezyk litewski do szkół kraju, a § 27 m.in. głosi, że "język litewski i niemiecki uznane będą za oficjalne na terytorjum Kłajpedy". Na podstawie zarzadzenia, wydanego przez Dyrektorjum 11 kwietnia r.1923, we wszystkich szkołach kraju miał być wprowadzony język, jakim się posługuje większość dzieci, jako swą mową ojczystą. Zarządzenie to było pierwszym krokiem ku przywróceniu Litwinom tego, co wydarto im w ciągu stuleci. Po wprowadzeniu do szkół kraju programu lituanistyki wszyscy nauczyciele musieli przygotować się do wykładania tych przedmiotów na specjalnych kursach i złożyć egzaminy.

Rządowych szkół litewskich w kraju i obecnie prawie niema, a na 235 szkół początkowych, zaledwie w 15 wykłada się również i po litewsku. Nauczyciele w tych szkołach są zobowiązani różnemi zapomogami i t.p. do starego systemu i tradycji germanizatorskich w stosunku do Litwinów, a w ich liczbie znajduje się 100 obcokrajowców - obywateli niemieckich. Sytuacja taka jest bezprzykładna. Niemcy i w dalszym ciągu usiłują germanizować kraj Kłajpedzki za pośrednictwem szkół początkowych i nie zwalniają nauczycieli obcokrajowców. Naodwrót, nawet już zwolnieni zostali pono nie powołani na swe stanowiska, to też bez przesady można stwierdzić, że obecnie germanizację w szkołach uprawia się po dawnemu, a gdzieniegdzie nawet z wiekszem napięciem, niż dawniej.

Przechodząc do omawiania spraw szkolnictwa średniego, Kybrancas podkreślił, że seminarjum nauczycielskie powinno być uporządkowane w ten sposób, by przyszli nauczyciele mogli się nauczyć obu jezyków i byli lojalnymi obywatelami państwa. W tym też kierunku b.Dyrektorjum litewskie seminarjum to zreorganizowało, lecz Dyrektorjum Böttchera i Dyrektorjum obecne zasady te łamie, gdyż nie chodzi im o dobrych pedagogów, lecz i dobrych germanizatorów kraju. Przy pomocy różnych zarządzeń i zmian planu nauczania Dyrektorja Böttchera i Schreibera osiągnęły to, że już dziś w seminarjum wykłada się po niemiecku niemal wszystko, a nauczyciele, władający obu jezykami, zostali usunięci. Na ich miejsce powołano nowych "swoich" ludzi, z których większość albo wcale nie zna języka litewskiego, lub też włada nim bardzo słabo.

Dla Litwinów i rolników taka działalność organów władz kraju jest wielce krzywdząca. Litwini, w przeważnej części rolnicy,

nie mają obecnie możności posyłania swych dzieci do średnich szkół litewskich. Obecnie jest w kraju tylko jedno rządowe gimnazjum litewskie im. Witolda W., podczas gdy Niemcy mają aż 5 takich szkół, a mianowicie: gimnazjum Ludwiki, szkołę Augusty Wiktorji, progimnazjum męskie, progimnazjum żeńskie i napoły rządowe Herderschule w Szyłokarczmie.

Troską i zadaniem T-wa szkół litewskich było i jest ujawnianie oficjalnej, lub ukrytej pracy germanizatorskiej w kraju. T-wo zabiega o to, by dzieci litewskie, poczynając już od szkół początkowych, mogły się uczyć w języku ojczystym. W całym kraju T-wo założyło około 12 szkół początkowych, w których nauczanie odbywa się w obu językach i zabiega się, by dzieci te wychować w duchu państwowości litewskiej.

Pozatem T-wo dopomaga młodzieży kraju w pobieraniu nauk średnich. W tym celu w Pogiegiu założono progimnazjum im.Donełajtisa, a w Szyłokarczmie - litewską szkołę średnią, udziela się uczniom zapomóg i t.p.

Kybrancas sprawozdanie swe zakończył żądaniem, by Dyrektorjum dało wreszcie i Litwinom dostateczną ilość szkół początkowych i średnich.

Po wysłuchaniu przemówienia Kybrancasa zgromadzeni uchwalili szereg rezolucji, stwierdzających, że: 1/ język litewski w kraju jest wykładany źle i niedostatecznie; tak samo ma się rzecz z nauką geografji i historji Litwy; 2/ w szkołach kraju pracuje wciąż około 100 nauczycieli obcokrajowców, którzy są nieprzychylnie usposobieni względem Litwinów; 3/ Dyrektorjum uszczupla prawa Litwinów w kłajpedzkiem seminarjum nauczycielskiem; 4/ przez zamknięcie szkoły przygotowawczej do gimnazjum, Dyrektorjum pozbawiło możności dzieciom rolników Litwinów uczęszczania do szkół średnich.

Protestując przeciwko temu nienormalnemu stanowi rzeczy, zgromadzeni żądają od Dyrektorjum:

1/ by we wszystkich szkołach kraju uczono dzieci po litewsku i po niemiecku, 2/ by we wszystkich szkołach ustalono program lituanistyki przewidziany przez odnośne zarządzenia Minist. Oświaty, 3/ by zwolniono nauczycieli obcokrajowców, zastępując ich nauczycielami miejscowymi, 4/ by seminarjum zostało uporządkowane w ten sposób, aby jego wychowankowie umieli zarówno po niemiecku, jak i po litewsku, 5/ by pozostawiono szkołę przygotowawczą do gimnazjum, w której dzieci rolników kraju mogłyby pobierać nauki średnie.

W końcu zgromadzeni apelują do rządu centralnego, by zastosowano §§ 25 i 27 konwencji, nie dopuszczając do uszczuplania praw Litwinów w szkołach kraju kłajpedzkiego.

Rezolucję tę wręczono Gubernatorowi kraju, Dyrektorjum oraz opublikowano ją w prasie.

Do zarządu T-wa weszli członkowie daw.zarządu, a mianowicie: dr.Gajgałajtis, Simonajtis, dr.Trukanas, dr.Didżys,Purwinas i Kybrancas.

D o k o ł a   w y b o r ó w   d o   k ł a j p e d z k i e g o   s e j m i k u   p o w i a t o w e g o. Prasa Kowieńska /II.33./: W związku ze zbliżającemi się wyborami do kłajpedzkiego Sejmiku powiatowego, w tych dniach w Kłajpedzie odbyły się obrady gospodarzy nad sprawą sporządzenia listy kandydatów. W wyniku narad uchwalono pozostawić tę samą listę, jaką wystawiono podczas ubiegłych wyborów.

W i z y t a   k o n s u l a   s z w a j c a r s k i e g o   w   K ł a j p e d z i e. "Liet.Aidas" /Nr.35. II.33./: 10 lutego przybył do Kłajpedy konsul szwajcarski w Kownie Weingard. Odwiedził on gubernatora Billisa i innych dostojników kłajpedzkich. Wizyta konsula szwajcarskiego w Kłajpedzie tłumaczy się potrzebą zebrania informacyj o towarach, jakie Szwajcarja mogłaby nabywać lub też sprzedawać na rynku kłajpedzkim.